

KORUNMAYA MUHTAÇ GENÇ KIZLARIN RUH SAĞLIĞINA ETKİ EDEN PSİKOLOJİK FAKTÖRLER

İşıl BULUT*

Ergenlik, bireyin içinde yaşadığı toplumda yer ve rol alma davranışının hızlandığı süreçtir. Erikson'a göre (1968) bu dönem, kişinin benlik kimliği kazandığı, kimlik ve rol karmaşası tehlikesinden kaçtığı bir dönemdir. 17-21 yaşlar arasında, yani son ergenlik döneminde genç, kendi değerlerini bulmak, bunları benimsemek, ana-babadan bağımsız hale gelmek, ileriki yetişkin rolünü benimsemek, bir başka deyişle kendi kimliğini bulmak çabası içindedir.

Her toplumda ergenlik ve gençlik dönemiyle ilgili kalıp yargılar vardır. Toplumların ergenlere bakış açısı birbirinden farklı olmakla birlikte, zaman içinde de değişime uğramaktadır. Sosyal ve kültürel çevrenin ergenlik hakkındaki görüşleri ve beklentileri, ergenlerle iletişimde benimsediği tutumlar, iş-meslek seçimi, kendini geliştirme, geleceği planlama konusunda ergene sağlanan olanaklar, bu dönemde yaşanan sıkıntıları, yoğunluğunu veya çeşitliliğini etkilemektedir (Lerner, 1985). O halde fiziki ve sosyal çevre ergenin kişilik gelişiminde çok önemlidir. Ergenin primer çevresinin ona sağladığı güven ve sevgi; bu dönem özelliği olarak kendisinde meydana gelen biyolojik, sosyal ve psikolojik değişimlere ayak uydurmasında en büyük destek olmaktadır. Gençin kendi yaşamında ve çevresinde doyurucu etkinlikler gerçekleştirmesini engelleyen yoksulluk, aile üyelerinin kaybı gibi yıkıcı deneyimler, yeterlilik duygusunu olumsuz etkilemekte

ve ruh sağlığının bozulmasına neden olmaktadır (Kut, 1994).

Hemen her toplumda kadın ve erkeklere farklı değerler yüklendiği bilinmektedir. Bu farklılık toplumların sosyal ve kültürel yapılarına bağlı olarak bebeklikten yaşlılık dönemine kadar sürer. Yapılan bazı çalışmalar (Broverman, 1972; Rathus ve Nevid, 1986) kadınların duygusal, duygularını kontrol edemeyen, çabuk etkilenen, pasif, eve bağlı, çabuk kırılan, zor karar veren, çabuk ağlayan, liderlik becerisi sınırlı, kendine güveni düşük, bağımlı, maceracı olmayan, dış görünüşe önem veren matematikten ve fen bilimlerinden hoşlanmayan kişiler olarak görüldüklerini vurgulamaktadır. Doğal olarak bu algılamalar toplumun farklı kesimlerine göre değişebilir. Ancak ergenlik dönemindeki genç kızın toplumun kadınlara bakış açısından etkilendiği de bir gerçektir. Çünkü her ortamda kız ve erkeğin sosyalleşmesi az veya çok birbirinden farklıdır. Aile, okul, çalışma ortamı, yakın çevre ve kitle iletişim araçları gibi toplumsallaşma çevreleri kız ve erkeğin farklı kurallarla yetiştirilmesinde önemli etkilere sahiptir. Erkeklere göre daha sınırlayıcı ve kuralcı bir ortamda yetiştirilen kızların ruh sağlığı açısından bazı konularda erkeklerden daha fazla risk altında oldukları söylenebilir. Ruh sağlığı normal olan birey kendini gerçekçi olarak değerlendirebilen, özgüvenli, kendine inanan, bağımsızlığını kazanmış, bazı bağımlılıklarını yitirmemiş, yerine göre üzümeyi, sevinmeyi bilen, içinde yaşadığı çevreye uyan bireydir (Ünlüoğlu ve Göksel, 1981). Bu özelliklerin kazanılması büyük ölçüde içinde ya-

* Doç. Dr. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu.

şanılan psikososyal çevreye bağlıdır Ergenlik döneminde içinde yaşadığı çevrenin aşırı müdahaleleriyle bağımsızca hareket etmesi ve özgüven kazanması sınırlanan genç kızların bu yapıya ruhsal olarak tepki vermesi doğaldır Yapılan çalışmalar, ergenlik döneminde kızların erkeklerden daha çok nörotik ve depresif belirtiler gösterdiklerini vurgulamaktadır

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu tarafından Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı adına (1988) yapılan ve tüm Türkiye'yi temsil edecek şekilde 3080 hane halkını içine alan bir çalışmada, Eysenck kişilik envanterine ilişkin bulgulara göre, kentsel yörede genç kızların erkeklerden daha nörotik ve daha az dışa dönük oldukları ve daha çok yalan söyledikleri saptanmıştır Offord ve arkadaşları (1987) 12-16 yaşlar arasında 1231 denek üzerinde yaptıkları çalışmalarda depresif belirti gösterme sıklığının kızlarda % 37, erkeklerde % 56 olmasına karşın, depresif bozukluğun kızlarda % 7 2, erkeklerde % 2 5 olduğunu saptamışlardır Bu bulgulara göre depresif bozukluklar, kızlarda daha çok görülmektedir Çuhadaroğlu ve Sonuvar'ın (1994) 13-21 yaşları arasındaki 256 kız, 208 erkek ergen üzerinde Beck Depresyon envanteri kullanılarak yaptıkları çalışmada kızların depresyon puanı ortalamaları erkeklerden daha yüksek bulunmuştur Patolojik düzeyde depresyon gösterme açısından ise iki cins arasında fark bulunmamıştır Yani bu çalışmaya göre ergenlik döneminde kızların erkeklerden daha fazla depresyon göstermediği ortaya çıkmıştır Gurses ve Kerem (1993) Çukurova Üniversitesi öğrencilerinden medikososyal merkeze başvuran 87 öğrencinin gösterdiği ruhsal belirtileri incelemişler, kız öğrencilerin tüm belirti gruplarında erkeklerden daha yüksek puanlar aldıklarını bulmuşlardır İntihar girişimi kızlarda erkeklerden uç kat fazladır İntihar etme ise erkeklerde kızların iki katıdır (Lahey, 1980, Yorukoğlu, 1985) Klinik gözlemler intihar girişiminde bulunan kız ergenlerde ağır bir patolojinin olmadığını, erkeklerde ise belirgin psikopatoloji bulunduğunu göstermektedir (Palabıyıkçıoğlu ve Canat, 1987)

Cinsiyete ilişkin bu farklılaşmaların ortaya çıkmasında kadın ve erkeğin toplumdaki yerinin ve buna bağlı olarak kız ve erkek çocukların toplumsallaşma sürecindeki farklı uygulamaların rolü olduğu düşünülebilir Sosyal çevrenin ergen depres-

yonu üzerinde etkilerini araştıran Barrera ve Garrison (1992) aile ve arkadaş desteğinin düşük olduğu durumlarda depresyonun arttığını ortaya koymuşlardır Anababa ve arkadaşlarını uzak olarak algılayan ergenlerin daha çok psikopatoloji gösterdikleri, ebeveyn ve sosyal çevre ile destekleyici ilişkilerin ergenin sağlığı için gerekli olduğu üzerinde durulmaktadır Kızların psikiyatrik rahatsızlıklara daha açık hale gelmelerinin nedenlerinden birisi ergenlik sürecinde aldıkları sosyal desteği yetersiz olarak algılamalarıdır (Öztürk, 1994) Sosyo-ekonomik düzeydeki bozulmaların kızlarda depresyonu arttırdığı bildirilmektedir (Çuhadaroğlu ve Sonuvar, 1992) Bu faktörlerin kızlar üzerinde daha etkili olması, sosyo-ekonomik faktörlerle, kültürel faktörler arasında yakın ilişkinin bulunmasından kaynaklanmaktadır Uvey ana baba, tek ebeveynli olma, boşanma gibi olumsuz yaşam olayları ile de depresyon arasında ilişki olduğu belirtilmektedir (Öy, 1995) Tüm bu özellikler ele alındığında kurum bakımının ergenler için olumsuz bir psikososyal çevre oluşturduğu söylenebilir Bu tür bakımın gencin kişiliğini olumsuz olarak etkilediği, onun fiziksel ve ruhsal gelişimlerinde önemli sorunlar yarattığı bilimsel olarak kanıtlanmıştır (Yorukoğlu, 1978, Gökçe, 1971) Yuva ortamında çocuğun fiziksel ve maddi ihtiyaçları iyi koşullarda karşılanırsa dahi sevgi, şefkat kabul görme gibi ruhsal ihtiyaçları ihmal edilmektedir (Unlu, 1989) Çıvı ve arkadaşları (1993), 7-12 yaş arası yuva çocuklarının yaşlılarına göre sosyal faaliyetlere daha az katıldıklarını bildirmektedirler Aynı çalışmada yalan söyleme, saldırganlık, tırnak yeme, altını ıslatma, içe dönüklük konularında yuva çocukları ile yaşlıları arasında anlamlı düzeyde farklılıklar saptanmıştır Kız yetiştirme yurdunda yapılan gözlemler, bu kızların kendilerini şanssız ve yalnız buldukları, kimsese güvenmedikleri, arkadaşlarının sorunlarına duysız oldukları, sevgilerini ifade etmekte güçlük çektikleri, saldırgan davranışlar gösterdikleri, "yurdu" olma nedeniyle aşağılık duygusuna kapıldıkları, yalan söyledikleri ve tatminsiz olup insanlara düşmanca duygular besledikleri yönündedir

Bu çalışmanın amacı kurum bakımının ergenlik dönemindeki genç kızların gösterdiği ruhsal belirtilere etkisini ortaya koymaktır

ARAÇ VE YÖNTEM

Çalışma, Ankara'da bulunan tek kız yetiştirme yurdunda barınıp lisede öğrenim gören 36 genç kız

ile, bir meslek lisesinde benzer sınıflarda okuyan 50 genç kıızı kapsamaktadır. Amaç, yetiştirme yurdunda yaşayan kızların ruhsal belirtilerine içinde yaşadıkları ortamın etki edip etmediğini ortaya koymak olduğundan, meslek lisesinde okuyan ve aileleriyle birlikte oturan kızlar kontrol grubu olarak alınmıştır. Kontrol grubundaki kızların tam aileden gelmesine ve ailesi ile birlikte yaşıyor olmasına özen göstermiştir. Belirlenen özellikler çerçevesinde (yurtta kalma, liseye gıdıyor olma gibi) tam sayım yapılan deney grubunun küçük olması nedeniyle, kontrol grubu da küçük tutulmuştur.

Bilgi toplama aracı olarak sosyo-demografik özellikler hakkında bilgi almayı amaçlayan kısa bir soru kağıdı ile Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory) kullanılmıştır. Kısa Semptom Envanteri (Derogatis, 1992), 90 maddelik SCL 90 Semptom Belirleme Listesi üzerine inşa edilmiştir. Çeşitli durumlarda psikiyatrik sorunları da yakalamak amacıyla yapılan çalışmalarda isabetli sonuçları olan ekonomik bir ölçek olarak değerlendirilmektedir. Ölçek oluştururken SCL 90'ın 9 faktörüne dağılmış olan 90 madde arasında her faktörde en yüksek yuku almış toplam 53 madde seçilmiş ve kısa surede uygulanan benzer yapıda bir ölçek elde edilmiştir. Kısa Semptom Envanterinin Türkiye'deki geçerliğini saptamak üzere farklı gruplar üzerinde uç ayrı çalışma yapılmış (Şahin ve Durak, 1994), her uç çalışmada da bu envanterin alt ölçeklerinin Cronbach alfa $\alpha = 63$ ile $\alpha = 86$ arasında bulunmuştur. Genel puan üzerinden elde edilenler ise $\alpha = 93$ ile $\alpha = 96$ arasındadır. Diğer ölçeklerle Kısa Semptom Envanteri arasındaki ilişkiler beklenen yönde anlamlı çıkmıştır. Yazılar, her uç çalışmada da geçerli olduğu bulunan Anksiyete, Depresyon, Olumsuz benlik, Somatizasyon ve Hostilité belirti kümelerinin genç popülasyonla çalışırken alt ölçekler şeklinde kullanılmasını önermektedirler.

Verilerin işlenmesi Systat programı kullanılarak yapılmış olup, analizlerde Pearson Korelasyon katsayısı, t-testi, Kk kare ve Kruskal Wallis Varyans Analizi'nden yararlanılmıştır.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde önce her iki grup ile ilgili tanııcı bulgulara yer verilecek, daha sonra da ruhsal belirtili gösterme durumları Kısa Semptom Envanterinden aldıkları puanlar doğrultusunda karşılaştırılacaktır.

Çalışma, liseye giden öğrencilerle sınırlı olduğu için* yaşları 15-20 arasında değişmektedir. Çizelge 1'de de görüldüğü gibi deney grubunun % 69.5'i, kontrol grubunun da % 80.0'i 15-17 yaşlarındadır. Dikkat çeken bir özellik kontrol grubunda 19-20 yaşlarında % 2.0 oranında kız bulunurken, deney grubunda bu oran % 13.8'dir. Bu bulgu yetiştirme yurdundaki kızların okul sıralarında daha çok yıl kaybetme nskı altında oldukları biçiminde açıklanabilir.

Deney grubundaki kızların % 47.2'si birinci sınıfta, % 30.6'sı ikinci sınıfta, % 22.2'si de üçüncü sınıfta okumaktadır. Gruplar arasında bu konuda da benzerlik sağlamak amacıyla kontrol grubunda sınıflara göre dağılım benzer oranlarda planlanmıştır.

Her iki grupta da kızlar kendilerini okulda "orta derecede başarılı" görmekte-dirler (Deney grubu % 66.7, kontrol grubu % 66). Bu bulgu Gökçe'nin (1984) orta öğretim gençliğine yönelik yaptığı çalışmanın bulgularına uymaktadır (% 51.9). Deney grubunda kendisini "çok başarılı" ve "çok başarısız" gören hiçkimse olmadığı halde, kontrol grubunda kızların % 8.0'i kendini "çok başarılı" olarak algıladık-en, % 2.0'si de "çok başarısız" görmekte-dirler. Bu konuda aile yanında kalanların daha gerçekçi değerlendirme yaptıkları söylenebilir.

Kurallara uyma konusunda (Çizelge 2) uymadığını düşünenler benzer oranlarda olduğu halde, aile yanında kalanların yarısı (% 52.0) her zaman kurallara uydıklarını ifade ederken, yetiştirme yurdunda kalan kızlarda bu oran dörtte bir'in altına düşmektedir (% 22.2). Kurallara bazen uyma, bazen uymama konusunda ise tersi bir durum izlenmektedir. Gerçekten de aile ortamında yüzyüze devamlı bir iletişim olduğundan daha katı bir disiplin yaratılabilmektedir. Bu bulgular değerlendirilirken, kontrol grubundaki kızların ortanın altı bir sosyo-ekonomik düzeyden geldiklerini hatırlamakta yarar vardır. Yetiştirme yurdunda ise kızların önemli bir bölümünün kendilerine ters gelen bazı kuralları "takmadıkları" gözlenmiştir. Cılga (1989) yetiştirme yurdu gençlerini kapsayan çalışmasında

* Kısa semptom envanteri daha küçük gruplarda denenme niş olduğundan bu sınır kondu.

Çizelge 1: Yaşa Göre Karşılaştırma.

Yaş	Deney		Kontrol		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
15	10	27.8	15	30.0	25	29.1
16	9	25.0	14	28.0	23	26.7
17	6	16.7	11	22.0	17	19.8
18	6	16.7	9	18.0	15	17.4
19	3	8.3	-		3	3.5
20	2	5.5	1	2.0	3	3.5
TOPLAM	36	100.0	30	100.0	86	100.0
	X = 16.86 Sd= 1.521		X= 16.36 Sd= 1.208			

Çizelge 2: Kurallara Uyuma Göre Karşılaştırma.

Kurallara Uyum	Deney		Kontrol		Toplam	
	S	%	S	%	S	%
Her zaman uyar	8	22.2	26	52.0	34	39.5
Bazen uyar Bazen uymaz	27	75.0	22	44.0	49	57.0
Pek uymaz	1	2.8	2	4.0	3	3.5
TOPLAM	36	100.0	50	100.0	86	100.0

yurttaki gençlerin % 47.4'ünün, aile yanında kalanların ise % 42.5'inin kurallara genellikle uyduğunu; yine yurttaki gençlerin % 30.0'unun; aile yanında kalanların ise % 18.8'inin bazı kurallara uyup bazılarına uymadığını bulmuştur. Bu çalışmada da kurallara bazen uymayanların yetiştirme yurdu grubunda daha fazla olduğu görülmektedir.

Bilindiği gibi gençlik dönemi, bireyin yardıma, desteğe ve danışmaya en çok ihtiyaç duyduğu dönemlerden biridir. Gençin sorunlarını tartışacağı, paylaşacağı yetkin kişilerin bulunması, onun uyumunu kolaylaştıracaktır. Bulgularımıza göre herhangi bir sorun olduğunda aile yanında kalan kızlar en çok annelerine danıştıkları halde (% 44.0), yetiştirme yurdundaki kızlar en yüksek oranda arkadaşlarıyla konuşmaktadırlar (% 44.4). İlginc olan nokta, aile yanında kalanlar arasında sorununu arkadaşlarıyla paylaşanların oranı % 32.0 iken, yurtda kalanlar arasında önemli bir çoğunluk (% 25) sorununu hiçkimseye açmamayı yeğlemektedir. Hiçkimseyle sorunlarını konuşmadığını söyleyenler, aile yanında kalanlar arasında, % 8.0'lik bir oran oluşturmaktadır. Bu bulgular, yurtda kalanların kendilerini daha yalnız ve desteksiz hissettikleri şeklinde yorumlanabilir. Nitekim Cıgca (1989)

da çalışmasında yurtda kalanlar arasında sorunlarının çözümü için hiçkimseye başvurmayanların oranını (% 22.1) aile yanında kalanlara göre (% 15.8) daha yüksek bulmuştur. Tüm 12-24 yaş gençliğini kapsayan bir çalışmada ise (MEGSB, 1989) ailesi ile kalan gençlerin % 61.6'sının sorunu olduğunda annesine başvurduğu ifade edilmektedir. Gökçe'nin (1984) bulguları da aynı doğrultudadır (% 50.5). Çalışmamızda bu konuda elde edilen sonuçların, diğer bulgularla tutarlı olduğu söylenebilir.

Ruhsal belirti gösterme açısından iki grup arasında yapılan karşılaştırmalar, yetiştirme yurdunda kalan kızların her alt ölçekte aile yanında kalanlara göre daha fazla semptom gösterdiğini ortaya koymaktadır (Çizelge 3). Heriki grupta da en yüksek puan ortalamaları Depresyon ve Hostilite alt ölçeklerinde görülmektedir. Buna deney grubunda Anksiyete, kontrol grubunda Olumsuzluk Benlik puanları takip etmektedir. Buna dayanarak Depresyon ve Hostilite konusunda ruhsal belirti gösterme eğiliminin tüm gençlerde diğerlerine göre daha fazla olduğu söylenebilir. Ancak iki grup arasında her alt ölçekte istatistiksel açıdan $P < 0.01$ düzeyinde anlamlı farklılıklar olduğu da önemli bir bulgudur.

Çizelge 3: Kısa Semptom Envanteri'nden Alınan Puanlara Göre Karşılaştırma.

Semptom	Deney (n=36)		Kontrol (n=50)		t	p
	x	SD	x	SD		
Anksiyete	1.630	0.856	0.958	0.655	3.951	.000*
Depresyon	1.950	0.891	1.372	0.838	3.045	.003*
Olumsuz benlik	1.599	0.771	1.085	0.703	3.166	.002*
Somatizasyon	1.217	0.736	0.789	0.609	2.857	.006*
Hostilite	1.937	0.911	1.416	0.723	2.844	.006*

* $P < 0.01$

Alt ölçekler içerik olarak değerlendirildiğinde aşağıdaki konularda yurtta kalanlarla aile yanında kalanlar arasında anlamlı düzeyde farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır.

Anksiyete; nedensiz korkular, kendini gergin ve tedirgin hissetme ($p < 0.01$ düzeyinde); korku nedeniyle bazı etkinliklerden kaçma, dikkat toplayamama ($p < 0.05$ düzeyinde). **Depresyon;** bedende zayıflık hissi ($p < 0.01$ düzeyinde), başkalarıyla beraberken yalnızlık hissetme, uykuya dalmada güçlük, gelecekle ilgili umutsuzluk duyguları, yalnızlık hissetme ($p < 0.05$ düzeyinde). **Olumsuzluk Benlik;** suçluluk duyguları ($p < 0.01$ düzeyinde), işleri bitirmede engellenmişlik duygusu, kendini diğerlerinden aşağıda görme, diğerlerinin kendisi hakkında konuştuğu duygusu, kendini değersiz görme ($p < 0.05$ düzeyinde). **Somatizasyon;** göğüste ağrılar, nefes darlığı, bedende uyuşma ($p < 0.05$ düzeyinde). **Hostilite;** başkasının kendi düşüncelerini kontrol edeceği fikri, insanların çoğuna güvenilmeyeceği korkusu, birini dövme-zarar verme isteği, birşeyleri kırma isteği, sıkıntılardan başkalarının suçlu olduğu duygusu ($p < 0.05$ düzeyinde). Bu duygulara dayanılarak yurtta kalan kızların içinde bulunduğu psikososyal çevrenin ruhsal belirti gösterme açısından önemli bir risk

oluşturduğu söylenebilir. Gerçekte bu riski yaratan psikososyal ortam yurt yaşantısı ile sınırlı değildir. Bu kızların yetiştirme yurduna gelmeden önce geçirdikleri olumsuz tecrübelerin de önemli etkileri olduğu düşünülmektedir. Yurtta kalanların yurda gelme nedenini % 33.3 oranında baba ölümü, % 13.9 oranında anne ölümü, % 26.8 oranında boşanma oluşturmaktadır. Bunları da her biri % 8.3 olmak üzere babanın cezaevinde olması ve cinsel taciz takip etmektedir. Annenin terketmesi ve gayrimuşru olma daha küçük oranlardadır. Görüldüğü gibi bu çocukların hepsi çeşitli nedenlerle terkedilme, yalnız ve desteksiz bırakılma duygusu yaşamışlardır. Kızların % 36.1'i 11-15 yıldır kurum bakımındadır. % 36.1'i de 1-4 yıldır kurumdadır. Küçük yaşlardan itibaren kurum bakımında olanların daha çok risk altında olup olmadığı tartışmalıdır. Gerçi koruma yılı arttıkça, korunmaya muhtaç çocukların değiştirdiği kurum sayısı da artmaktadır. Çalışma kapsamına giren genç kızların % 61.1'i 3-5 kurum değiştirmişlerdir. Yetiştirme yurtlarında çocuk ve gençlerle direkt ilgili olan personelin sıkça değişmesi de dikkate alınırsa, bu grubun özdeşim modeli bulma, güvenli ilişki kurma gibi konularda ne kadar zor durumda olduğu tahmin edilebilir. Çizelge 4'de bu risk faktörleri ile puan ortalamaları arasındaki ilişki ortaya konmaya çalışılmıştır.

Çizelge 4: Kurum Bakımındaki Kızların Yaş, Korunma Yılı ve Değiştirdiği Kurum Sayısı ile Puanlar Arası Korelasyonları.

Semptomlar	Yaş-puanlar	Korunma yılı-puanlar	Değiştirdiği kurum sayısı-puanlar
	r_1	r_2	r_3
Anksiyete	-.131	-.074	-.130
Depresyon	.032	-.181	-.330
Olumsuz benlik	.081	-.029	-.190
Somatizasyon	-.129	.048	.097
Hostilite	-.000	-.050	-.247

Genel olarak Pearson-Momentler Çarpımı Korelasyon katsayısı (r) semptomlarla kızların yaşı,

kaç yıldır korunma altında bulunduğu ve değiştirdiği kurum sayısı arasında yüksek düzeyde bir ilişki

Çizelge 5: Kurum Bakımındaki Kızların Kurallara Uyumuna Göre ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.

Semptom	Kurallara		x	S	KW
	Uyum	n			
Anksiyete	Uyar	28	1 724	0 843	24 06*
	Uymaz	3	1 214	0 773	
Depresyon	Uyar	28	2 068	0 899	26 09*
	Uymaz	8	1 458	0 748	
Olumsuz benlik	Uyar	28	1 708	0 770	32 57*
	Uymaz	8	1 053	0 545	
Somatizasyon	Uyar	28	1 291	0 772	13 59*
	Uymaz	8	0 860	0 600	
Hostilite	Uyar	28	2 025	0 906	25 63*
	Uymaz	8	1.696	0.902	

P< 0 001

Çizelge 6: Kurum Bakımındaki Kızların Okul Başarısı Algılarına Göre Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Semptom	Başarı	n	x	S	KW
	Algısı				
Anksiyete	Başarılı	30	1 643	0 764	29 17*
	Başarısız	6	1 447	1 255	
Depresyon	Başarılı	30	2 010	0 780	29 65*
	Başarısız	6	1 543	1 366	
Olumsuz Benlik	Başarılı	30	1 563	0 662	26 98**
	Başarısız	6	1 555	1 270	
Somatizasyon	Başarılı	30	1 198	0 684	23 43**
	Başarısız	6	1 183	1 114	
Hostilite	Başarılı	30	1 942	0 853	10 21**
	Başarısız	6	2 000	1 215	

* P< 0 001

** P< 0 005

olmadığını ortaya koymaktadır. Değiştirilen kurum sayısı ile depresyon ve hostilite korelasyonunun görece olarak yüksekliği dikkati çekmektedir. Kurum bakımına yeni gelmiş, henüz kurum değiştirmemiş olanların bu ölçeklerde daha çok semptom göstermesine; henüz bu koşullara alışmamış oldukları, daha uzun süre kurumda kalanların ise yetiştirme yurduna uyum sağladıkları şeklinde bir yorum yapılabilir.

Kurum bakımında olan kızlar arasında kurallara uyduğunu ifade edenlerin (Çizelge 5) ve kendisini başarılı olarak algılayanların (Çizelge 6) hemen her alt ölçekte daha yüksek puanlar aldıkları yani daha çok semptom gösterdikleri görülmektedir. Veriler sayısal olarak belirtilen kesikli değişkenlerden oluştuğu ve denek sayısı yeterli olmadığı için yapılan Kruskal Wallis Varyans Analizi sonuçları (Sümbüloğlu, K., Sümbüloğlu, V., 1990) da gerek kural-

lara uyum, gerekse okul başarısı konusundaki tüm alt ölçeklerde, iki grup arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Çalışma grubu küçük olmasına rağmen bu sonuçlar, kurallara uymama, okul başarısına önem vermeme davranışının hareketlerde rahatlık yarattığı ve ruhsal belirtileri azalttığı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak sağlıklı bir psikososyal çevreden gelen gençleri bünyesinde barındıran yetiştirme yurtlarının gençlerin ruh sağlığı açısından riskli bir psikososyal çevre oluşturduğu söylenebilir. Gençlerle, özellikle depresyona daha yakın olduğu belirtilen kız grupla, daha yakın, bireysel ilişkilere olanak tanıyan bakım sistemlerinin kaçınılmazlığı bu çalışma ile de bir kere daha ortaya çıkmış bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

Barrera M , Garrison J C (1992) "Family and Peer Social Support as Specific Correlates of Adolescent Depressive Symptoms" *J Abnormal Child Psychology* 20 1-16

Broverman I ve diğerleri (1972) "Sex-role Stereotypes, A Current Appraisal" *J Social Issues*, 28, 59-78

Çilga I (1989) *Korunmaya Muhtaç Gençlerin Sorunları ve Yetiştirme Yurtları*, Gençlik ve Spor Genel Md Yayını, Ankara

Çivi S ve ark (1993) "7-12 Yaş Yuva Çocukları ile Aile Çocuklarının Psikososyal Davranışları" *Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi*, 3(1) 16-19

Çuhadaroğlu F ve Sonuvar B (1994) "Adolesanlarda Depresyon" *1992 Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Günleri*, Saray Tıp Kitabevleri, İzmir

Derogatis L R (1992) *The Brief Symptom Inventory (BSI) Administration Scoring and Procedures Manual-11* Clinical Psychometric Research Inc

Erkson E H (1968) *Identity, Youth and Crises* W W Norton Comp New York

Gökçe B (1971) *Memleketimizde Cumhuriyet Devrinde Kimsesiz Çocuklar Sorunu ile İlgili Tutumun Sosyolojik Mukayeseli Tahli ve İzahı*, SSB, Sos Hız Gn Md Ankara

Gökçe B (1984) *Orta Öğretim Gençliğinin Beklentisi ve Sorunları*, MEGSB Yayını, Ankara

Gürses Ş G ve Kerem G (1993) *Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinde Belirti Dağılımı*, Çukurova Univ Mediko-Sosyal Merkezi, Adana

Kut S (1994) "Toplumsal Değişim Kurumlarının Yeniden Yapılanması ve Ruh Sağlığı" *Knz Dergisi*, 2(1) 180-184

Lahey B B (1980) *Maladaptive Behavior*, Scott, Foresman and Comp Illinois

Lerner R M (1985) "Adolescent Perspective", *J Youth Adolescence* 14 355-372

MEGSB, (1989) *Aile ve Çevre Sorunlarının Gençlik Kışkırtıcılığına Etkisi*, Ed E Ünlü, B İlik, Ankara

Offord D R ve ark (1987) "Ontario Child Health Study II Six-month Prevalence of Disorder and Rates of Service Utilization" *Arch Gen Psychiatry*, 44 832-836

Oy B (1995) "Çocuk ve Ergenlerde Depresyon Epidemiyolojisi ve Risk Etkenleri", *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2(1) 40-45

Öztürk E K (1994) "Ergenlerin Sosyal Destek Çevreleri İşçi ve Öğrenciler Arasında Karşılaştırmalı Bir Çalışma", *Türk Psikiyatrisi Dergisi*, 5(2) 119-125

Öztürk E K (1994) "Ergenlik Döneminde Aile ve Arkadaş İlişkileri", *Türk Psikiyatrisi Dergisi*, 5(2) 113-118

Palabıyıkçoğlu R ve Canat S (1987) "İntihar Girişiminde Bulunan Ergenlerin MMPI Profil Görüntüleri", *XXIII Ulusal Psikiyatrisi ve Norolojik Bilimler Kongresi*, İstanbul

Rathus S A ve Nevid J S (1986) *Adjustment and Growth-The Challenges of Life*, CBS College Publishing, New York

Sumbulođlu K, Sumbulođlu V (1990) *Biyoistatistik* Hatib-ođlu Yayınevi, Ankara

Şahın N H ve Durak A (1994) "Kısa Semptom Envanteri (Brief Symptom Inventory) Türk Gençleri İçin Uyarlanması", *Türk Psikoloji Dergisi*, 9(31), 44-56

Ünlü E (1987) *Korunmaya Muhtaç Çocuklar İçin Kurum Bakımı Örneğinde Sosyal Hizmette Bir Değerlendirme Araştırması*, Basılmamış doktora tezi, Ankara

Ünlüoğlu G ve Göksel F A *Medikal Sosyoloji Ders Notları*, A Ü Tıp Fakültesi, Ankara

Yörükođlu A (1978) *Çocuk Ruh Sağlığı*, T İş Bankası Kültür Yay Ankara

Yörükođlu A (1978) *Gençlik Çağı*, Tısa Matbaası, Ankara